

LES MUNTANYES DEL NOSTRE ENTORN

"Déu te guard, vianant. Que t'imposi el Montseny
una mica d'amor i una mica de seny"

Guerau de Liost

per DAVID M. ALOY

En aquesta secció dedicada a les muntanyes que ens envolten, no podia mancar el Montseny, la Muntanya d'Ametistes que Jaume Bofill i Mates immortalitzà en la seva obra poètica, amb una cita de la qual encapçalem aquest article.

De les serres de Sant Llorenç del Munt, Montserrat i Montseny, aquest darrer és el massís amb caràcter més alpí, ja que els seus trets tenen molta afinitat amb els de la cadena pirinenca. Adhuc es podria definir com un vertader tros de Pirineu posat a la terra Baixa, si bé amb rigor científic, els geògrafs el classifiquen dins la serralada Pre-litoral.

Des que Artur Osona, ara fa cent anys, publicà la primera guia del Montseny (1), i encara abans, la muntanya d'ametistes ha estat cantada per insignes literats, entre els quals Aribau, Víctor Balaguer, Verdaguer (2), Busquets i Punset, deixeble de Verdaguer (3), Apel·les Mestres, Maragall, i altres.

Avui dia el poeta montsenyenc que més ha excel·lit és mossèn Pere Ribot, justament anomenat el poeta del Montseny que, apartat al seu fogar de Riells, anà convertint aquest llogarret en un reputat centre de catalanisme literari.

A part d'aquests prohoms il·lustres, jo recordo mossèn Joan Bonet, un literat humil autor d'alguns assaigs biogràfics escrits en castellà, per tal com als anys quaranta no era permès escriure en llengua catalana. El vaig conèixer en una de les excursions que, amb el pare, fèiem de tant en tant a Sant Marçal.

De retorn al santuari ens aplegàvem vora la llar de foc, on el vell i popular Nasi ens explicava les seves històries muntanyenques, tot esperant l'hora de sopar.

De vegades, entre facècia i facècia, algú treia un joc de cartes i de seguida s'organitzava una partida per passar l'estona. Mossèn Joan, aleshores rector

EL MONTSENY

del poble de Montseny a qui plaia de pujar sovint a l'ermitatge, era un animador d'aquestes tertúlies. Per cert que, no gaire afavorit en el joc, solia pronosticar, entre optimista i sorneguer: "Jo faig con els aliats, que van perdent batalles...menys la darrera, que és la decisiva." En veritat que ho encertà.

Després ens assèiem a taula i no tardava a aparèixer l'hostalera amb la sopera fumejant, preludi d'un repàs gustós i casolà. La sobretaula transcorria també força animada entre dites i acudits, per bé que no podiem perllogar-la massa temps, ja que l'endemà, qui més qui menys, tothom havia de matinejar.

Anys després, tot anà canviant a Sant Marçal. El rector del Montseny fou destinat a altres indrets. Al santuari, nova gent passà a fer-se càrrec de l'hostalatge. Però el record del jove clergeu literat restà unit a la petita història d'aquell hostel humil i acollidor.

El primer cop que vaig anar a Santa Fe, una boira espessa a més no poder ho embolcallava tot. Només d'anar a l'estany proper fou causa que la tornada perdéssim el camí. El Montseny ens acabava d'ensenyar el què era anar per la muntanya immersos dins la boira.

L'endemà, ja amb millor temps emprenguérem el camí dels cims per la font del Briançó, entre els arbres encara humits per la rosada.

Del Montseny -s'ha dit que és estació botànica de primer ordre- n'és important la vegetació. Al coll de les Agudes per exemple, veiem uns quants avets que, pel vessant nord arriben gairebé fins la carena. Són vestigis, els més meridionals d'Europa, de la varietat *abies alba*.

També abunda el faig que s'estén fins al Montnegre; més al sud, una altra espècie eurovegetal que constitueix ací un important ecosistema. I pel que fa a la flora, només cal esmentar el narcís o satalia que floreix en el massís durant la primavera.

Un dels itineraris més complets és el de la carena del Turó de l'Home a les Agudes. El recorregut, aeri i clàssic, permet de contemplar contínuament els

COL.LABORA

BANC DE SABADELL

per David M. Aloy i M^a. Mercè Leonart d'Aloy
 Dibuix de: A. Masvidal
 Fotos: Mn. Joan Bonet i Josep Cuscó

LLEGENDA DEL SALT DE GUALBA

per M^a. MERCE LEONART d'ALOY

Com situàriem en aquest món tan tecnificat una dona d'aigua..? Una Encantada com les que habitaven certs paratges de muntanya.

No és cap producte del nostre segle, ni potser de cap altre... Tal vegada només és producte de la imaginació i del desig que la seva existència tingués semblança de realitat.

Les dones d'aigua que habitaven les vores de les rieres i els gorgs...que estenien llur bugada al punt de la mitjanit, quan tota la gent "decent" era ja acotxada al llit, descansant de la jornada...Elles, però, no tenien aquesta necessitat, car durant les hores del dia sols estaven ocupades en endreçar-se, pentinar-se i cantar ben dolçament...no fos cas que pels seus dolminis s'escaigués de passar algun jove...Sirenes de la muntanya, el seu ofici era encisar...i atreure la voluntat del pobre infeliç mortal que es deturés a escoltar-les.

Però no totes devien ser iguals ja que se'n sap d'una que habitava al gorg de Gualba i, tot mirant d'encisar a un ric pagès del terme, en quedà encisada ella!

Tan bé devien entendre's, que l'home li demanà si es volia casar amb ell, i anar a viure a terra ferma...Ella accedí a deixar el seu humit habitatge amb una sola condició: que mai l'anomenés Dona d'Aigua, ni li recordés el seu origen, puix que de fer-ho, grans desgràcies esdevindrien a la seva casa.

Passaren els anys i aquella llar rutllava d'allò més bé, l'home treballava al camp, la dona a la casa. Tenien una filleta... amb els ulls blaus com la mare, però sense el deix de melangia ni el reflex verdós que lluia en els d'aquesta.

Fins que un dia el marit, potser més cansat que de costum, arribà més d'hora a casa i no trobà el sopar fet...o la camisa planxada- el cas és que s'enfadà i li tirà en cara el seu antic "ofici" de dona d'aigua.

Què va havet dit...! Deixant-ho tot com estava, sense una sola paraula, només amb una mirada que ja li ho deia tot, la fins aquell moment mestressa de

la casa abandonà aquell recinte per a no tornar-hi mai més!

Prou va suplicar el marit en comprendre que l'esposa li marxava de debò...però tot fou inútil. Ni els planys, ni les súpliques, ni el record del temps feliç pogueren convèncer-la a tornar enrera, i el marit, horroritzat hagué de contemplar com, en arribant al salt de Gualba, es llençava decidida daltabaix, a les profunditats de gorg Negre.

***

La desgràcia planà damunt aquella llar sense mestressa -això sol ja és desgràcia prou gran-. L'home anava i venia dels camps a la casa com una ànima en pena. Tot el que empenia li sortia malament. Tan sols la filleta, anava creixent com si res no hagués passat. Fins que...un dia confessà a son pare que cada jorn a trenc d'alba, venia la seva mare, la dona d'aigua encantada, a vestir-la i pentinar-la...

El pare en saber-ho jurà i perjurà que vetllaria totes les nits per poder recuperar la seva enyorada esposa...però tot fou debades: una son incontrolable li tancava les parpelles tan bon punt es feia dia, i mai no la va tornar a veure.

La mare arribava, pentinava la filla, plorava sobre els seus cabells, i cadí matí deixava el senyal de la seva presència amb una bonica perla enmig de la cabellera de la noia. Aquest fou el seu dot, i el premi a la constància del marit que tant maldava per recuperar-la...

Avui dia, qui gosaria parlar d'encantades al Montseny..? Quan sembla que ja no queda cap recó ni raconet per descobrir...Amb tot, quan més se'l coneix i quan més se'l ressegueix és precisament quan les fades, dones d'aigua, encantades, fetilleres, goges -donem-les'hi el nom que més us plagui- des de la seva etèria estança ens encisen de debò, tot fent-nos restar presoners per sempre més de les gràcies del Montseny.

bells paratges montsenyencs. Dalt el Turó, a l'observatori meteorològic trobem el seu encarregat en Fernando Garcia de Castro, un asceta de Montseny la voació del qual el portà a arrelar en aquell indret inhòspit, fins al punt de bastir-hi una llar amb dona i fills.

Avui aquesta altura es pot assolir còmodament en automòbil, la qual cosa li lleva bona part de l'encís que representa atènyer els mil set-cents metres a força de pulmons...

Una altra fita noble és el cim del Matagalls, coronat per la Creu de Catalunya (4). Ací és obligat de fer esment del pare Illa, un bon muntanyenc i veritable ànima dels aplecs que anualment es vénen celebrant en començar l'estiu. Aquesta tradició compta, a més, amb l'arranjament d'algunes fonts que els apleguistes de cada any duen a terme sense defallença, fonts dedicades a noms il·lustres com: Mn. Cintom Maragall, Guerau de Liost, Balmes, Abat Oliva, Artur Osona, Torras i Bages, Santa Vedruna, Mn. Ramon Garriga, Casas i Amigó, Bosch i Jover, Mn. Jaume Oliveras, Sant Jordi, Pompeu Fabra, Puntí i Collell...Els citem a vol de ploma indiscriminadament.

Com passa en tot allò quan es comenta molt per sobre, encara resten altres indrets de la muntanya curulls de llegenda i poesia, com són Sant Segimon, Tagamanent, el Pla de la Calma, el turó de Morou, Fontmartina, el castell de Montsoriu...Voldria citar-ne només un: el salt de Gualba, lloat ja fa decenni per la prosa densa d'un altre literat (5).

Però quan s'inicia la llegenda, m'estimo més que sigui la Maria Mercè que us la expliqui.

(1) "Excursió á la montanya de Monseny per un propietari de la vila de Breda" (Imprenta Barcelonesa. Barcelona 1879).

(2) Té tot un llibre de poemes batejat amb el títol d'"Aires del Montseny".

(3) Autor del llibre de poemes "Flors del Montseny", del llibre de novel·letes i quadres, titulat "Del Montseny" (Biblioteca Popular de l'Avenç) i d'una necrologia d'Artur Osona llegia en una sessió d'homenatge pòstum al gran excursionista.

(4) Fou el Pare Claret el primer que coronà el Montseny amb una creu.

(5) Eugeni d'Ors: "Gualba, la de mil veus" (Editorial Catalònia. Barcelona, 1935).